

Ing. Dana Drábová, Ph.D., jaderná inženýrka, energetička

OSOBNÍ PORTRÉT

Dana Drábová se narodila v roce 1961 v Praze. Maturovala na gymnáziu v Říčanech. V letech 1980–1985 studovala Fakultu jadernou a fyzikálně inženýrskou ČVUT, obor dozimetrie a aplikace ionizujícího záření. Studium ukončila diplomovou prací Měření neutronů a stanovení dávky od neutronů pomocí mikrodozimetrie. V roce 2000 získala titul Ph.D. V letech 1985–1995 pracovala v Centru hygieny záření Institutu hygieny a epidemiologie (později Státního zdravotního ústavu), kde se zabývala ochranou před škodlivými účinky ionizujícího záření. Od roku 1992 byla zástupkyní vedoucího Ústředí radiační monitorovací sítě České republiky. Následně byla jeden rok ředitelkou odboru havarijní připravenosti Státního úřadu pro jadernou bezpečnost a pak v letech 1996–1999 ředitelkou Státního ústavu radiační ochrany. Od 1. listopadu 1999 je předsedkyní Státního úřadu pro jadernou bezpečnost. Od listopadu 2006 do listopadu 2009 předsedala asociaci západoevropských jaderných dozorů (WENRA).

V říjnu 2013 převzala na liberecké Technické univerzitě v Liberci čestný doktorát (doctor honoris causa) za propagaci vědy, 28. října 2014 jí český prezident Miloš Zeman udělil medaili Za zásluhy I. stupně, v dubnu 2016 převzala na Vysoké škole báňské v Ostravě další čestný doktorát.

Dana Drábová se angažuje rovněž v politice. V roce 1998 byla v komunálních volbách jako nezávislá zvolena do Zastupitelstva města Pyšely na Benešovsku, mandát obhájila i v letech 2002, 2006, 2010 a 2014. V roce 2010 byla zvolena neuvolněnou místostarostkou města, v listopadu 2014 tuto funkci obhájila. V roce 2016 kandidovala za STAN ve Středočeském kraji a byla zvolena krajskou zastupitelkou; v roce 2017 na mandát rezignovala.

Jaký smysl vidíte v tom, co děláte?

Celý můj profesní život se točí okolo jaderné energie a jaderných technologií. Síly, které drží jádra atomů pohromadě, jsme se začali učit využívat před zhruba sto třiceti lety. Jadernou energii člověk využívá v mnoha oborech své činnosti, především ve zdravotnictví, v energetice, v průmyslu, v zemědělství, ve výzkumu. Činnosti spojené s využíváním jaderných technologií přinášejí velký společenský užitek, jsou však stejně jako kterákoliv jiná lidská aktivita spojeny s riziky. Tato rizika je třeba odpovídajícím způsobem regulovat, aby jaderné technologie byly – pokud možno – vždy dobrým sluhou a nestávaly se zlým pánem. To je náplň mé práce.

Myslíte, že se svět nějak dramaticky mění?

Máme velké štěstí, že jsme zažili skoro třicet let poměrného klidu ze všech možných aspektů, kdy jsme se skutečně mohli cítit bezpečně a v bezpečí. Musím říci, že málokterá generace měla štěstí, že tak dlouhou dobu klidu, míru a dostatku prožila. Málo si toho vážíme a začneme si toho vážit až ve chvíli, kdy tuto pohodu začneme ztrácet. A že to nastane, dříve nebo později, k tomu už tu určité signály máme. Tím pádem je na čase se starat, jak se připravit, že náš život, i když nám už teď nepřipadá jednoduchý, může být ještě daleko složitější a komplikovanější než to, na co jsme zvyklí a považujeme to jaksi za základní lidské právo.

Doba, ve které žijeme, je dobou vzrůstající nejistoty, dobou vyznačující se lavinou vzájemně si odporujících, či dokonce překroucených informací. Lidé jsou si stále méně jistí, čemu a komu věřit. Veřejnost, média i vydavatelé knih čelí rostoucím obtížím, jak rozeznat vědce od šarlatána. Výsledkem je těžko zvladatelná míchanice kvalifikovaných soudů a široce rozšířených nepřesných, či dokonce úplně nesmyslných informací.

Dotýkají se tyto změny nějak Vás a Vaší profese?

Pokrok ve vědě, technologii a s tím související růst kvality našeho života je přijímán víceméně jako samozřejmost, paradoxně je však stále intenzivněji doprovázen očekáváním, že nebudeme vystavováni v podstatě žádným nedobrovolným rizikům. I když chápeme nezbytnost využívání výhod vědy a techniky, chceme, aby ti, jejichž činnost je spojena s rizikem pro společnost, byli zavázáni přijímat odpovídající opatření chránící nás i naše okolí před možnými škodlivými důsledky

takových činností. Role státu a státního dozoru v oblasti regulace rizik je často chápána mylně. Úlohou státního dozoru je chránit veřejný zájem a prosazovat jeho přednost před zájmy soukromými. Dozor se tak pohybuje v krajině, kde jsou doma protichůdné a měnící se zájmy, v této krajině se musí rychle a správně orientovat, přežít a splnit své poslání. Státní dozory jsou vystaveny vzrůstajícímu tlaku často protikladných požadavků. Mají dozorované subjekty méně obtěžovat a zatěžovat svými požadavky a zároveň dosahovat stále vyšší účinnosti při prosazování stanovených pravidel a parametrů určujících přijatelnou úroveň bezpečnosti. Mají být přívětivější a vstřícnější a zároveň nesmí dozorovanému subjektu nic darovat. V řízení mají postupovat rychleji a zároveň být stále pečlivější a důslednější. Mají se řešit všechny důležité problémy a zároveň nepřekračovat své statutární pravomoci. Mají více naslouchat dozorovaným subjektům a zároveň se jimi a jejich problémy nenechat neúměrně ovlivňovat.

Zahájení debaty o roli a budoucnosti jaderné energetiky je pořád spolehlivou rozbuškou výbuchu vášní mezi jejími příznivci a oponenty, přesto se toto téma začíná stále častěji objevovat na stole při jednáních vrcholných politiků o možnostech a přístupech k zajištění energetické bezpečnosti. Ne, že by z toho byli příliš nadšení. Energetika 21. století se však pohybuje v prostředí, v němž hospodářské regiony světa stále více závisejí jeden na druhém, pokud jde o zabezpečení dodávek energie a stabilních hospodářských podmínek i pokud jde o zajištění účinných kroků proti změnám klimatu. Rozhodnutí, zda jádro má, nebo nemá, být jedním ze způsobů, kterým si budeme do budoucna zajišťovat pokrytí části našich stále energetických potřeb, rozhodně není jednoduché a přímočaré. Je založeno na hledání rovnováhy mezi bezpečností, náklady a společenskou přijatelností. V Evropě se momentálně vracíme o dvacet let nazpět, zatím převládají emoce a nikoli objektivní hodnocení různých aspektů.

Lze však předpokládat, že jaderná energetika zůstane dalších nejméně třicet, ale spíš padesát let alespoň v podmínkách České republiky a dalších evropských států, jako je Francie či Velká Británie, významnou součástí energetického mixu a že ani ve světovém měřítku ji nečeká jednoznačné zavržení, ale spíš opakované návraty.

Myslíte si, že dnešní nejen západní svět má vážné problémy?

Žijeme v době pozoruhodného a chvílemi až omračujícího technického pokroku, ne vždy zcela srozumitelného současníkům. Zaznamenali jsme obrovské zlepšení mnoha aspektů kvality našeho života. Žijeme déle než kdykoli v historii lidstva, máme lepší zdravotní péči, naše